

Kompostoinnin ABC

Kompostoiminen on kätevä tapa hyödyntää keittiöstä tuleva biojäte ja muokata se muhevaksi mullaksi. Kompostoimalla pienennät taloutesi jätelaskua ja saat palkaksesi puutarhan maanparannukseen soveltuvaa ravinteikasta multaa.

Tämä opas sisältää vinkkejä ja ohjeita kompostoinnin saloja opettelevalle. Tervetuloa tutustumaan kompostoinnin kiehtovaan maailmaan!

A = Aloittaminen

Biojätteen lajittelu alkaa keittiöstä, joten tarvitset 2-10 l biojäte astian, johon ruuantähteet voi laittaa. Biojäteastian voi vuorata esim. sanomalehdestä taitetulla pussilla, joka maatu kompostissaruuantähteiden ohella.

Tärkeä lenkki kompostoinnin onnistumisessa on itse kompostori. Kompostoria hankittaessa on hyvä muistaa, että hyvin toimiva kompostori on

- ☒ lämpöeristetty
- ☒ sopivankokoinen, nelihenkisellä perheellä 200-400 l
- ☒ lujarakenteinen
- ☒ haittaeläimiltä suojattu
- ☒ ilmankiertoaukoilla sekä riittäväillä täyttö- ja tyhjennysaukoilla varustettu.

Kompostorin lisäksi tarvitset kompostoriin biojätteen lisäksi yhteydessä laitettavaa seosainetta.

Hyviä seosaineita ovat

- ☒ risuhake
- ☒ lehti- ja neulaskarike
- ☒ kaupoissa myytävänä olevat seosaineet

Seosaine parantaa kompostorin ilmavuutta ja sitoo hajomissa vapautuvaa typpeä ja kosteutta. Näin seosaine edistää kompostoitumista ja ehkäisee hajujen syntymistä. Seosaineen avulla huolehdi siitä, että komposti pysyy kuohkeana eikä pääse mätänemään.

Biojäteastian, kompostorin ja seosaineen lisäksi tarvitset sekoitussauvan kompostimassan ajoittaiseen pöyhimiseen.

B = Biojäte

Biojätettä ovat kaikki maatuvat eloperäiset jätteet, kuten

- ☒ ruuantähteet
- ☒ hedelmien ja juuresten kuoret
- ☒ kahvin ja teen porot suodatinpusseineen
- ☒ kalanperkeet ja lihanleikkuujätteet
- ☒ marjojen ja sienten puhdistusjätteet
- ☒ kananmunien kuoret

Lisäksi kompostiin voi laittaa esim. kukkamultaa ja kasvin osia sekä pieniä määriä talous- ja muita pehmopapereita.

Biojätteeseen eivät kuulu

- ✘ muovi, lasi tai metalli
- ✘ ongelmajätteet
- ✘ lahosuojattu puu
- ✘ tupakantumpit tai -tuhka
- ✘ tuhka tai kalkki

C = Hiili

Hiili on alkuaine, joka toimii kompostissa hajottajaeliöiden energianlähteenä. Hiilipitoisia aineita ovat seosaineet kuten puuhake tai kuorike. Seosainetta tulee lisätä kompostiin aina biojätteen lisäyksen yhteydessä. Hyvä seosaineen ja biojätteen välinen suhde on 1:2.

D = Dermaptera I. pihtihäntäinen

Kompostin pieneliöstö on runsaudessaan mittava. Kompostista tapaa mikrobien ohella mm. pihtihäntäisiä, siroja, hyppyhäntäisiä ja valeskorpioneja. Kaikki nämä pieneliöt syövät maatuva aineesta ja siten edistävät kompostoitumista.

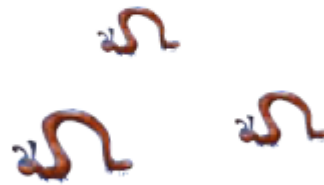
E = Edullinen kompostori

Kompostorin voi valmistaa myös itse. Tärkeintä keittiöjätteiden kompostoinnissa on, että komposti on suojattu haittaeläimiltä esim. tiheällä teräsverkolla (silmäko korkeintaan 5 mm). Kompostorin tulisi myös olla hyvin lämpöeristetty, jotta se toimisi talvellakin. Kompostorin teko-ohjeet löydät Keuruun kaupungin internet-sivuilta osoitteesta:

F = Fosfori

Kompostimullan sisältämiin ravinnemääriin vaikuttaa mm. se, mistä komposti on tehty. Vaikka kotikompostia ei voi pitää varsinaisena lannoitteena, on se silti erinomaista maanparannusainetta, koska sen sisältämät ravinteet, pieneliöt ja humus rikastuttavat maata ja edistävät näin kasvien kasvua. Kompostia voi käyttää joko katteena maanpinnalla tai osana kasvualustaa, jolloin kompostia kannattaa jälkikompostoida. Katteena kompostia voi käyttää esim. hedelmäpuiden ja marja- ja koristepensaiden juuristoalueella, kun alkuperäisiä ainesosia ei enää tunnista.

H = Happi

Jotta kompostin lahottajaeliöstö elää ja voi hyvin, tarvitsee se runsaasti happea. Happi erottaa lahoamisen mätänemisestä. Mikäli komposti on liian märkä, alkaa se mädäntyä ja haista. Ilmava, hyvin toimiva komposti ei haise lainkaan.

I = Ilmastus

Ilmastuksen avulla huolehdit kompostin hyvästä happitilanteesta. Useissa teollisesti valmistetuissa kompostoreissa ilmaa johdetaan kompostin sisälle putkien tai ilmastusaukkojen kautta. Mikäli olet rakentanut kompostorisi itse, on kompostia hyvä pöyhiä viikoittain ilmastuksen varmistamiseksi.

J = Jälkikompostointi

Kompostiin laitettu aines maatuu 6 – 8 viikossa niin, ettei alkuperäisiä ainesosia enää pysty erottamaan. Hajoaminen ja ravinteiden sitoutuminen massaan jatkuu kuitenkin edelleen. Nuori komposti voikin vahingoittaa kasvien juuria, ja siksi kasvuvalustaksi käytettäessä massaa kannattaa jälkikompostoida vielä 3 – 6 kk. Jälkikompostointi voidaan tehdä esim. yksinkertaisessa lautakehikossa. Kehikko on hyvä suojata sateelta, jotta ravinteet eivät huuhtoudu maahan. Kasvuvalustana käytettäessä kompostimullan voi sekoittaa hiekkaan ja saveen tai turpeeseen (suhde 1:1:1).

K = Kärpäsiä

Mikäli kompostiin ilmestyy vaaleita toukkia, ovat kärpäset päässeet munimaan kompostimassaan. Näin käy etenkin silloin jos esim. kalan- tai lihanperkuujätteet on jätetty peittämättä. Toukat kannattaa kääntää kompostin keskelle, sen kuumimpiin osiin, jossa ne tuhoutuvat. Lisäksi kompostin kantta ja seinämiä voi desinfioida kuumalla vedellä. Mikäli nämä toimenpiteet eivät auta, voi kärpäset tuhota myös pyretriinipohjaisella biohajoavalla torjunta-aineella.

L = Lämpötila

Kompostoituminen on biologinen prosessi, jossa happea kuluttavat pieneliöt lahottavat kompostiin laitetun eloperäisen aineksen. Lahoamisprosessissa muodostuu lämpöä, hiilidioksidia ja vettä. Optimi lämpötila kompostoitumiselle on 40-50 °C. Lämpötila tosin vaihtelee kompostoitumisen edetessä; kuumimmillaan lämpö voi nousta jopa yli 70 °C:n, jolloin myös rikkaruohojen siemenet tuhoutuvat. Taudinaiheuttajat kuolevat yli 55 °C:n lämpötilassa. Kompostin mahdollinen jäätyminen talvella ei haittaa, sillä kevätlämpö käynnistää kompostoitumisen uudelleen. Kompostia voi kuitenkin herätellä asettamalla kuumia vesipulloja kompostiin. Lisäeristykseksi ympärille voi kasata myös lunta suoja-säällä.

M = Muurahaisia

Mikäli kompostiin ilmestyy muurahaisia, on se merkki siitä, että komposti on liian kuiva. Tällöin kompostia tulee ensin kastella lämpimällä vedellä, minkä jälkeen kompostia käännettään varovasti kosteuden tasaisen leviämisen varmistamiseksi.

Jatkossa seosaineen määrää suhteessa biojätteen määrään voi olla syytä vähentää.

N = Nitraatti I. tyyppi

Kasvinosat ja ruuantähteet sisältävät typpeä, joka on oleellinen osa kompostoitumisprosessia. Pelkkä puutarhajätekomposti saattaa kärsiä typen vähydestä, jolloin kompostoituminen hidastuu ja lopputulos kärsii. Kotitalousjätekompostorissa typpipitoisuus voi puolestaan olla liian korkea. Tällöin typpi haihtuu ilmaan aiheuttaen pahaa hajua ja kasvira-vinteiden hävikkiä. Seosaineen oikeaoppinen käyttö sitoo typpeä tasapainottaen kompostin toimintaa.

O = Oikea kosteus

Vesi on elinehto paitsi ihmiselle, niin myös kompostin hajottajaeliöstölle. Nyrkkisäännön mukaan kompostimassan tulee olla niin kosteaa, että siitä saa puristettua tipan vettä. Hyvin suunniteltu kompostori toimii siten, että haihtuva vesi tiivistyy kompostorin kanteen ja valuu siitä takaisin alas.

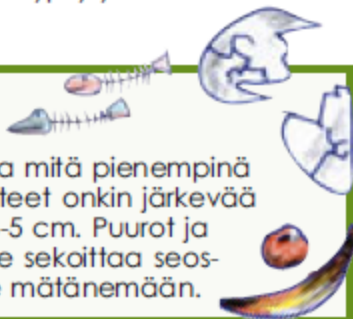
P = Paras paikka kompostorille

Kompostori tulee sijoittaa varjoisaan ja helppokulkuiseen paikkaan esim. soralle. Kompostoria ei saa sijoittaa neljää metriä lähemmäs tontin rajaa ilman naapurin suostumusta tai 10 metriä lähemmäs kaivoa. Kompostorin ympärillä tarvitaan tilaa hoitamista, tyhjentämistä sekä jälkikypsytystä varten.

R = Ruuantähteet

Kompostoituminen on sitä nopeampaa mitä pienempiä paloina ruuantähteet ovat. Ruuantähteet onkin järkevää pilkkoa hienoksi; sopiva palakoko on 3-5 cm. Puurot ja esim. mehumaijan jäännösmarjat tulee sekoittaa seosaineen joukkoon, jotta ne eivät pääse mätänemään.

Lisätietoja kompostoinnista saat
Keuruun kaupungin ympäristön- ja terveysosastolta ympäristönsuojelusihteeriltä
os. Multiontie 5, puh. 014-7517 150 ja terveystarkastajilta, Kantolanie 7, puh. 014-7517 554, 014-7517 556

S = Seosaine

Seosaineen merkitystä kompostoinnin onnistumiseksi on vaikea ylikorostaa. Kuten edeltä opimme, seosaine vaikuttaa sekä kompostin happitilanteeseen että typen ja hiilen väliseen tasapainoon. Risuhake on esimerkki hyvästä seosaineesta; se ei ole liian pienikokoista tiivistyäkseen hapettomaksi massaksi, eikä liian suurikokoista maatumisen hidastumiseksi. Turve karkeamman seassa sitoo hajuja.

T = Talikko

Talikko on kätevä apu kompostin hoidossa. Mikäli ilmastus näyttää toimivan heikosti, voi talikolla kääntää kompostia ja sekoittaa seosainetta kompostin joukkoon.

U = Ulkokompostori

Useimmat kompostimallit soveltuvat lähinnä ulkokäyttöön suotovesien vuoksi. Ulkokompostorin on hyvä talviaikaista kompostointia ajatellen olla lämpöeristetty.

V = Varastoi seosaine lämpimässä

Seosaine olisi hyvä varastoida lämpimässä tilassa, jotta se ei jäähtyä muutoin hyvin toimivaa kompostia talvella.

Y = Ylläpito

Kompostia tulee hoitaa säännöllisesti, jotta se myös toimii säännöllisesti. Hoitoväli riippuu kompostista, mutta yhdestä kahteen kertaan viikossa on hyvä tarkkailuväli. Alkuun voi pitää vaikka hoitopäiväkirjaa, johon merkitsee kaikki tehdyt toimet ja esim. kompostin lämpötilan.

Keuruun kaupunki, ympäristön- ja terveydensuojelutoimisto
Mulliantie 5, 42700 Keuruu, puh. 014-7517 150